

Bildande av naturreservatet Vargberget i Skinnskattebergs kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Vargberget.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 2). Förvaltare av reservatet ska vara Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken, att då detta beslut vunnit laga kraft ska av Länsstyrelsen den 11 november 1981 fattat beslut om bildande av Malingsbo-Klotens naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen, dnr 11.126-479-81, upphöra att gälla för det område som i och med detta beslut, 511-4162-12, förklaras som naturreservat. Beslut med dnr 11.126-479-81 kvarstår i övriga delar.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (t.ex. att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, borra, dämna, nydika, rensa dike, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
- 2 avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada, flytta eller bortföra levande eller döda träd och buskar,
- 3 anlägga väg, stig, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon, släp, båtar eller andra farkoster,
- 4 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen,
- 5 anordna upplag,

- 6 uppföra eller vidmakthålla ny byggnad eller annan anläggning (t.ex. vindkraftverk, mast, brygga, mark- eller luftledning, stängsel eller annan hägnad),
- 7 införa nya växt- eller djurarter i området.
- 8 utan Länsstyrelsens tillstånd upplåta mark för orienteringstävling, militära övningar eller liknande arrangemang.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

- 1 utmärkning av reservatets gränser i terrängen samt utplacering av informationstavlor,
- 2 åtgärder (röjning) med restaureringssyfte i ungskog med planterad gran,
- 3 mindre åtgärder (ringbarkning) i branter för att gynna naturvärdesträd av asp och rönn,
- 4 anläggande och underhåll av strövstig och andra enklare anordningar för friluftslivet (vindskydd eller sittbänkar),
- 5 dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna.

Alla virkessortiment, inklusive grenar och toppar (GROT), som tas ut från området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller staten.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fasta naturföremål såsom berghällar och block,
- 2 framföra motordrivet fordon,
- 3 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, samt skada vegetation eller naturföremål i övrigt t.ex. genom att insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för bär och matsvamp för husbehov,
- 4 utöva bergsklättring,
- 5 insamla insekter eller andra ryggradslösa djur,
- 6 medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
- 7 tälta längre tid än två dygn,
- 8 anbringa tavla, skylt, affisch, orienteringskontroll eller permanent snitsla spår.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren eller den som arbetar på uppdrag av förvaltaren att inom utpekade områden i bilaga 1b, utföra skötselåtgärder i enlighet med fastställd skötselplan,

- anläggande och underhåll av strövstig och enklare friluftsanordningar (vindskydd, sittbänkar) samt utplacering och underhåll av informationsskyltar i enlighet med fastställd skötselplan,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- jakträttsinnehavaren att bedriva jakt med lös hund eller att framföra ett motordrivet mindre fordon i terrängen för uttransport av fäلت klövvilt. Fordonet ska framföras på ett sådant sätt att risken för skador på mark och vegetation minimeras,
- fiske enligt fiskelagstiftningen,
- utan att det påverkar angränsande strandbryn och skogsområde, tillföra kalk eller motsvarande till Örtjärnen,
- vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena i området. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännande.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Vargberget
NVR-id	2030729
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Skinnskatteberg
Lägesbeskrivning	ca 11 km NNV om Skinnskatteberg
Karta	Terrängkartan: 11F NO Fastighetskartan: 11F 8i, 11F 9i
Naturgeografisk region	27, Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen
Fastigheter	Främshyttan 1:17
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	37,4 ha, varav produktiv skogsmark 31,2 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla de förekommande naturtyperna med inriktning på naturvärden knutna till äldre barrskogar med naturskogsprägel,
- bevara de ovanliga och hotade arter som förekommer i området och förbättra deras möjligheter att fortleva i området på lång sikt,
- bidra till bevarandet av de höga biologiska värden som är knutna till äldre naturskogsartade barrskogar på landskapsnivå,
- bevara ett naturområde som kan utgöra ett attraktivt utflyktsmål för det rörliga friluftslivet och att främja allmänhetens möjligheter till naturupplevelser.

Syftet ska nås genom att:

- större delen av området lämnas för fri utveckling,
- naturvårdsinriktade skötselåtgärder (ringbarkning) vidtas punktvis i utpekade ytor, enligt bilaga 1b, för att gynna naturvärdesträd av asp och rönn i branter,
- naturvårdsinriktade skötselåtgärder (röjning) genomförs i utpekad yta, enligt bilaga 1b, för att reducera andelen gran och för att efterlikna naturlig beståndsstruktur i ungskog med planterad gran,
- besöksparkering och andra anordningar avsedda för det rörliga friluftslivet iordningställs och underhålls vid behov.

Beskrivning av området

Reservatet är beläget vid södra stranden av Örtjärnen, ca 11 km NNV om Skinnskatteberg. Området utgörs i norr av ett mindre vattenområde, bergshöjden Vargberget och i söder av två mindre höjder samt en mellanliggande dalsänka. Huvuddelen av reservatsområdet intas av gran- och barrblandskogar i sluttningsmarker och i höjdlägen. Ytor med ung och medelålders skog finns inom området, men överlag dominerar äldre skogar som, trots spår av tidigare skogsbruk, antagit en naturskogsliknande karaktär. Här och var i de moräntäckta sluttningarna står granar och tallar som uppnått mycket hög ålder. Växlingen i topografi, jordmån och hydrologi har bidragit till intressant variation av biotoper och vegetationstyper. Rasbrantsliknande blockmarker med luckiga lövrika skogar finns i branterna på Vargbergets sidor och längst i väster förekommer höga klippstup. Andra inslag som särskilt bör nämnas är gransumpskog, svagt översilad örtrik skogsmark och skogsbevuxen myr. I reservatets norra del ingår en mindre del av Örtjärnen, en drygt 30 meter djup och för länet relativt ovanlig sprickdalssjö.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Området ligger i värdetrakten "Malingsbo", som är utpekad i *Strategi för formellt skydd av skog i Västmanlands län* (Länsstyrelsen & Skogsstyrelsen 2006). De skogstyper som är prioriterade inom denna trakt är kuperad granskog, tallskog och lövblandad barrskog. Skogsstrategin beskriver trakten som "ett komplex av artrika områden i kuperad terräng". Värden som lyfts fram är de botaniskt rika skogs- och våtmarksbiotoperna, där kryptogamfloran utmärker sig, något som sägs återspegla områdets stora variation av biotoper och strukturer. Naturmiljöerna i området är representativa för den naturgeografiska regionen "sydligt boreala, kuperade områden" (28b), som kännetecknas av ett myrfattigt skogsområde i vågig bergskullterräng med mellanliggande finsedimentdalar.

Reservatsområdets främsta kännemärke är det sammanhängande barrskogsområdet med förhållandevis stor andel överårig extensivt brukad skog. Karakteristiskt för de äldre bestånden är olikåldriga trädskikt med stort inslag av gamla barrträd och den ställvis goda tillgången på död ved i olika former. På Vargbergets sidor finns branta sluttningar med blockmarker och klippstup bevuxna med lövrika skogar där inslaget av asp, rönn och sälg är särskilt intressant. Därutöver rymmer området ytterligare en rad värdefulla biotoper som i hög grad bidrar till variationsrikedomen och den biologiska mångfalden. Till dessa räknas granskog med ört- och gräsrika växtsamhällen, gransumpskog samt myrmarker bevuxna med gamla senvuxna löv- och barrträd. Artuppgifter som framkommit vid sentida översiktliga inventeringar antyder att området hyser stora botaniska värden. Av de fler än 35 naturvärdesindikatorer som hittills påträffats i området, finns 13 medtagna på den svenska rödlistan. Till rariteterna i områdets skogar hör skogstrappmossa (NT), vedsäckmossa (VU), lunglav (NT), porslinsblå spindling (VU) och gul taggsvamp (VU) som alla är knutna till barrskogar med lång kontinuitet.

Områdets naturskogsliknande barrskogar står i stark kontrast till det mer vardagliga skogslandskapet i omgivningen, där bestånden med få undantag befinner sig i någon fas av produktionscykeln. Reservatets läge i en utpekad värdeattrakt ökar områdets betydelse på landskapsnivå. En högre koncentration av de aktuella naturtyperna i trakten innebär större möjlighet att på lång sikt bevara den biologiska mångfalden i området. Framförallt ökar de trängda skogsväxternas chanser att på längre sikt fortleva i livskraftiga populationer, samtidigt som svårspredda arters möjligheter att kunna sprida sig i landskapet ökar. Förutsättningen för att området ska behålla och öka sina biologiska värden är att skogarna inom området undantas från skogsbruk och att i området förekommande vattenmiljöer och våtmarker förblir opåverkade. Därmed är föreskrifter mot produktionsinriktat skogsbruk och ingrepp som leder till förändrad hydrologi och topografi nödvändiga för möjligheten att på lång sikt bevara områdets naturvärden.

Upphävande av tidigare beslut

Området är beläget inom Malingsbo-Klotens naturvårdsområde. I beslutet står att naturvårdsområdets syfte är att *”bevaka naturvärdena i de speciellt skyddsvärda områdena (geologiska och biologiska särskyddsområden) vars skydd kan komma att visa sig kräva så långtgående inskränkningar i markanvändningen att bildande av naturreservat måste övervägas”*. Länsstyrelsen anser att beslut och föreskrifter för Malingsbo-Klotens naturvårdsområde i många avseenden är föråldrade och på många punkter svaga med avseende på områdesskydd och skyddet för de i området förekommande biologiska värdena.

Det nya beslutet, med A-föreskrifter som ändrats och kompletterats, innebär en väsentlig förstärkning av skyddet med mer långtgående restriktioner mot olika arbetsföretag och verksamheter än vad som var fallet i tidigare beslut. Bland A-föreskrifterna införs bl.a. förbud mot en rad åtgärder med koppling till produktionsinriktat skogsbruk och ett flertal andra för naturvärdena skadliga

ingrepp, såsom att bedriva täkt eller annan verksamhet, anordna upplag och att anlägga väg.

Ett antal C-föreskrifter har ändrats och kompletterats. Därutöver införs flera nya föreskrifter, bl.a. förbud mot att utöva bergsklättring för att stärka skyddet för i området förekommande biotoper med känslig vegetation. Föreskrifter som i det nya beslutet upphävs, då de inte anses nödvändiga för att uppnå syftet med reservatet, är förbudet mot att framföra motorbåt annat än på härför anvisade sjöar och förbudet mot att ställa upp husvagn över natt. Likaså tas förbudet mot att göra upp öppen eld annat än på anvisade platser bort då påverkan som kan förekomma i samband med eldning omfattas av andra föreskrifter.

Jämfört med tidigare beslut införs undantag som innebär att föreskrifterna under A och C inte ska utgöra hinder för förvaltaren eller den som arbetar på uppdrag av förvaltaren att inom utpekade ytor i bilaga 1b, utföra naturvårdsinriktade skötselåtgärder. Detta för att möjliggöra att reservatet i framtiden sköts på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med fastställd skötselplan.

Ändringarna i det nya beslutet innebär en förstärkning av naturskyddet i området, samtidigt som vissa föreskrifter i någon mån kan uppfattas som hämmande för det rörliga friluftslivet. Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser Länsstyrelsen att skälen för att i viss utsträckning begränsa allmänhetens tillträde dock är starka och att dessa ändringar krävs för att syftet med reservatet ska uppnås. Anläggande av besöksparkering och möjligheten för förvaltningen att anlägga strövstig och enklare friluftsanordningar i samband med reservatsbildningen innebär att allmänhetens vistelse i området kommer att underlättas. Det är Länsstyrelsens övertygelse att ett stärkt skydd för de värdefulla naturmiljöer som kännetecknar Vargberget inte utgör något hinder för att kunna bedriva ett rörligt friluftsliv i reservatsområdet.

För att undvika att två naturreservat med gällande föreskrifter överlappar varandra ska det äldre beslutet med tillhörande föreskrifter och skötselplan upphävas i den del av naturvårdsområdet som omfattas av det nya beslutet. Länsstyrelsen anser inte att ett upphävande av det äldre beslutet, i den berörda delen av naturvårdsområdet, innebär ett avsteg från skyddet. Länsstyrelsen anser tvärtom att det nya beslutet innebär en avsevärd förstärkning av naturskyddet i området. Länsstyrelsen finner att det därmed föreligger synnerliga skäl för ett upphävande av det tidigare beslutet för den del av naturvårdsområdet som berörs av reservatsbildningen.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Riksintresse

Området ingår sedan år 1981 i Malingsbo Klotens naturvårdsområde och dess riksintresse för friluftslivet.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska balken tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att Vargberget, med dess arter och livsmiljöer, bevaras och främjas och att det därför är motiverat att skydda området som naturreservat med föreskrifter mot bland annat produktionsinriktat skogsbruk och annan exploatering.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområdet, och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Vargberget ingår sedan år 1981 i Malingsbo-Klotens naturvårdsområde. Örtjärnen med angränsande skogsmarker, dit norra delen av Vargberget hör, finns medtaget i Länsstyrelsens Naturvårdsplan från år 1985, och har där bedömts som ett objekt med mycket höga naturvärden (klass 2). Delar av reservatets naturvärden uppmärksammades år 1997 i samband med att dåvarande AssiDomän genomförde en nyckelbiotopsinventering i området, varvid två nyckelbiotoper avgränsades. Skogsstyrelsens sumpskogsinventering, som pågick under 1990-talet, beskrev och klassade områdets två våtmarker, som bedömdes ha höga respektive vissa naturvärden (klass 2 och 3). År 2003 genomförde Länsstyrelsen en inventering av all statligt ägd skogsmark i länet på uppdrag av Naturvårdsverket, som i sin tur fått detta ålagt genom ett regeringsuppdrag år 2002. Vid denna inventering gjordes en preliminär avgränsning av området, flera värdekärnor identifierades och områdets artrika flora, med inriktning på kryptogamer, dokumenterades översiktligt. Sedan naturvärdena vid Vargberget under senare år blivit mer kända för naturvärden har området tilldragit sig viss uppmärksamhet, vilket i sin tur lett till att fler uppgifter om ovanliga och skyddsvärda arter framkommit.

Områdets skyddsbehov dokumenterades i rapporten "Skyddsvärda statliga skogar. Svealand utom Dalarnas län" (Naturvårdsverket 2004). Vidare är Vargberget belägen i "Malingsbo", som är en av de värdetrakter vilka utpekades i strategin för

formellt skydd av skog i Västmanlands län (Länsstyrelsen & Skogsstyrelsen 2006).

Avgränsning och överenskommelse

Länsstyrelsen påbörjade år 2007 arbetet med reservatsbildning i området. Till grund för den slutgiltiga avgränsningen låg den preliminära avgränsning som tagits fram i samband med statsskogsutredningen. En värdering av området har genomförts av Forum Fastighetsekonomi AB i samråd med markägaren och på uppdrag av Länsstyrelsen. Därefter har Länsstyrelsen förhandlat med markägaren och kommit överens om köp. Utbetalning av köpeskilling har skett från Naturvårdsverket den 1 oktober 2007. Reservatets gränser, som överensstämmer med fastighetsgränsen, har mätts in och stakats ut av Lantmäteriet.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen Västmanlands distrikt, samt enligt 25 § nämnda förordning med Skinnskattebergs kommun.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadmässiga och andra konsekvenser, och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning daterad den 21 november 2012.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har, enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Vargberget. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till ett flertal berörda myndigheter och organisationer.

Remissyttranden och Länsstyrelsens avvägningar med avseende på dessa Remissyttranden har inkommit från Västmanlands orienteringsförbund, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Skinnskattebergs kommun och Polisenmyndigheten i Västmanlands län. Naturvårdsverket meddelar att verket avstår ifrån att yttra sig i ärendet.

Polismyndigheten och Västmanlands orienteringsförbund har inte något att erinra mot det föreslagna reservatet. SGU har i sitt yttrande lämnat förslag på kompletteringar och justeringar av textavsnittet i förslaget till beslut som berör beskrivningen av geologin, förslagen har inarbetats i texten. Skinnskattebergs kommun ser positivt på reservatsbildningen men anser att ett förbud mot cykling införs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen liksom övriga statliga myndigheter har en ambition om att främja det rörliga friluftslivet. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att underlätta och öka allmänhetens tillträde till bl.a. naturreservat. I detta arbete ingår att inte införa mer

långtgående restriktioner för allmänheten än vad som i dagsläget bedöms vara nödvändigt sett till områdets känslighet och syftet med naturskyddet. Detta ligger även i linje med gällande lagstiftning, se 7 kap. 30 § MB. Länsstyrelsen bedömer att risken för att de prioriterade bevarandevärdena i området ska påverkas negativt av cykling är liten. De områden som innehåller särskilt känslig och skyddsvärd markvegetation är otillgängliga och bedöms inte vara farbara med cykel. Vidare ligger området förhållandevis avsides och genomkorsas inte av någon stig eller liknande varför området inte torde vara *särskilt* attraktivt för cyklister och därmed inte heller utsättas för något mer omfattande besöksstryck från gruppen. Länsstyrelsen anser därför att det i dag inte finns något som talar för att ett förbud mot cykling är nödvändigt för att tillgodose syftet med naturreservatet. Om det i framtiden visar sig att Länsstyrelsens bedömning är felaktig och det faktiskt visar sig att cykling orsakar betydande skada ska föreskrifterna kompletteras med ett cykelförbud.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Riksintresse

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

Strandskydd

Norra delen av reservatet omfattar vattenområde där strandskyddsbestämmelser gäller enligt 7 kap.13-18 §§ miljöbalken. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Kungörelse

Beslut om kungörelse, se bilaga 3.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 4. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit landshövding Ingemar Skogö, beslutande, och naturvårdshandläggare Mårten Berglind, föredragande, samt

länsråd Sofia Wallström,
chefsjurist Caroline Wall,
planhandläggare Magnus Johansson,
kulturmiljöhandläggare Helena Fennö samt
enhetschef Anna Fridén.

Ingemar Skogö

Mårten Berglind

1. Beslutskarta
- 1b. Beslutskarta – Områden för skötsel
2. Skötselplan
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar